

(en bibliografi), Københavns handel, H. C. Andersens sommerglæder, Aage Hansens forfatterskab (igen en bibliografi) og medvirken til udgivelse af såvel Christian VIII's breve som kongens dagbøger og optegnelser. I denne sammenhæng skal også nævnes, at Albert Fabritius var formand for det filantropiske selskab Kjæden og kasserer for De samvirkende Blindeforeninger. Der blev tydeligvis ikke appelleret forgæves til hans ægte og varme hjælpsomhed. De mennesker, der kom i kontakt med Albert Fabritius, vil huske *den* og hans glade smil. Efter ham står et forfatterskab med soliditet og bredde – det har i væsentlig grad præget og højet dansk genealogisk forskning.

Knud Prange

Aksel Lassen

18.10.1909 – 4.9.1978

Aksel Lassen er født i Ribe i 1909 og blev student herfra i 1928. Efter at have fulgt forelæsninger i jura og statistik ved Københavns Universitet begyndte han en journalistisk løbebane ved de to vestjyske aviser, det radikale Sydvestjylland og venstrebladet Vestkysten. I en lang og urolig periode, nemlig fra 1935 til 1957, var han Kristeligt Dagblads ledende folketingsmedarbejder, en overordentlig vidende og politisk vagtsom observatør, der stod højagtelse om blandt kolleger og politikere. Den neutralt analyserende politiske reportage, som Aksel Lassen mestrede, blev under ansættelsen ved Danmarks Radio i årene 1953–62 ført frem til et kvalitetsniveau, bl. a. i den meget aflyttede folketingskronik, som radioen sendte om søndagen. Det var nok i nogen grad hensynet til helbredet og ønsket om mere at kunne hellige sig sin historiske forskning, der fik ham til at afvikle sin stilling som reporter og til at søge til Berlingske Tidende, hvor han siden 1962 gjorde fyldest som lederskribent og som anmelder af politisk og lokalhistorisk litteratur.

Sideløbende med sit journalistiske arbejde udfoldede Aksel Lassen en betydelig aktivitet som videnskabelig forfatter. Med udgangspunkt i sin egen hjemstavn beskrev han i flere bøger, hvordan svenskekrigenes vold og pestsygdomme influerede på befolkningsudviklingen i de følgende århundreder og dermed endnu på befolkningens lokalisering og vælgerkorpsets struktur helt op til vor tid. Aksel Lassens historiske forskning koncentrerede sig herigennem navnlig om to interessefelter, befolkningshistorien og studiet af valgstatistikken.

Inden for befolkningshistorien var Lassens første arbejde *Skæbneåret 1659*, der udkom i 1958. I denne undersøgelse omkring udbredelsen af pesten, som fulgte i hælene på de polske hjælpetropper under svenskekrigene og næsten lagde området mellem Ribe og Kolding øde, ydede Aksel Lassen noget af det bedste inden for sit historiske forfatterskab. Hans arkivalske sporsans, hans talfornemmelse, hans vilje til at gå i dybden og hans evne til at fremstille begivenhederne med journalistens øje for det dramatiske stof, er her lykkeligt forenet. Resultatet er blevet en fremstilling, der både fortæller god historie og bedre, end det hidtil er gjort, dokumenterer omfanget af befolkningskatastrofen, der fulgte med svenskekrigene.

Den demografiske historie var ligeledes genstand for hans meget omfattende studie *Fald og Fremgang*, der udkom 1965. Bogen er et forsøg på at få talmæssigt hold på og give en række kommentarer til befolkningsudviklingen i Danmark i hele den lange periode mellem 1645 og 1960. Videnskabeligt set er arbejdet navnlig værdifuldt ved, at den demografiske front skydes tilbage til tiden før 1735, hvilket ikke tidligere er gjort så solidt og konsekvent. Bogen er for hovedpartens vedkommende en materialesamling og en – i

mange henseender ret tung – dokumentation, baseret på en udredning af lokale befolkningsforhold. Det er et enestående omfattende talmateriale til alle tænkelige formål, der her er fremdraget fra vanskeligt tilgængelige kilder. Der er næppe tvivl om, at dette materiale ville blive endda meget benyttet i fremtiden. Noget andet er, at bogen ikke er nogen let bog, hverken at orientere sig i eller at læse. Man mærker her, i hvilken grad forfatteren har været tyngt af sit store stof. Mere end af journalistens lette hånd bærer denne bog præg af det enormt slidsomme arbejde, som har været forudsætningen for dens fremkomst.

I de senere år rettede Aksel Lassen navnlig sine historiske studier mod analysen af valgstatistikken. I bogen *Vælgere på Vandring*, udkommet 1967, undersøges de nordiske vælgerkorps i efterkrigsårene. Arbejdet, som især er fortjenstfuldt ved at fremhæve betydningen af sofavælgerens vekslende andel for valgudfaldene, må ses som en fortsættelse af *Folkevilje eller Vælgerlune* (1961) og *Politisk Omgruppering*, offentliggjort i *Økonomi og Politik* 1964.

Det sidste store skriftlige arbejde, Aksel Lassen fik fra hånden, var *Valg mellem tysk og dansk* (1976), et værk om valgene i Sønderjylland fra 1867 til 1968. Bogen er blevet til gennem et myreflittigt arbejde i arkiverne for at finde frem til hidtil overset valgmateriale. Der er her skabt en håndbog i de sønderjyske valgtal, som alle i fremtiden må gå til, når de har brug for oplysninger om den nationale udvikling helt ned i detaljerne, helt ned i de enkelte sogne.

Med sin sidste bog vendte Aksel Lassen åndeligt talt hjem til det grænseland, han elskede og kendte bedre end de fleste. Han var en usædvanlig kombination af journalist og videnskabsmand. Han var et talmenneske, der trivedes som en fisk i vandet i sit univers af tabeller, udrustet med journalistens evne til at få tallene til at tale, til at sige mest muligt. Det er sjældent at se en amatørhistoriker i dette ords bedste forstand præstere en videnskabelig indsats af samme omfang og dybde, som det lykkedes Aksel Lassen.

Svend Aage Hansen

M Ø D E R

Det XVII. nordiske historikermøde i Trondheim 26.–29. juli 1977.

I dagene 26.–29. juli 1977 afholdtes det XVII. nordiske historikermøde i Trondheim med ca. 340 deltagere fra de fem nordiske lande og nogle få ikke-nordiske gæster. Det store arrangement var tilrettelagt af en arbejdsgruppe fra Historisk Institutt, Universitetet i Trondheim under kyndig ledelse af professor Grethe Authen Blom, der også er Norges repræsentant i det såkaldte »lille præsidium« for de nordiske historikermøder. Mødets mange arrangementer, foredrag, kollokvier osv. fandt alle sted på Norges tekniske Højskole i Trondheim, der dannede en rummelig og nøgtern ramme om mødets aktiviteter.

Mens solen for det meste strålede fra en skyfri himmel, sled mødedeltagerne i NTH's kølige auditorier med afviklingen af historikermødets program – resultatet af et stort og langvarigt forarbejde, der tog sin begyndelse allerede på det forudgående møde i Uppsala i 1974. Her vedtoges det, at hovedtemaet for Trondheim-mødet skulle være *urbaniseringsprocessen i Norden*. Fastlæggelsen af et enkelt hovedtema lå klart nok i forlængelse af traditionen fra de tidligere møder; men alligevel adskilte Trondheim-mødet sig fra de tidligere derved, at mødets kræfter i langt højere grad end tidligere var koncentreret om belysning og drøftelse af dette ene emne. Vel rummede mødet også andre foredragsserier, og vel var der også traditionen tro en række »fritstående foredrag«; men dels var de to